

TELEGRAFUL ROMÂN.

Aprire Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 7047. Bis.

CONCURS.

Pe baza regulamentului seminarial votat în sinodul archidieceșan din anul 1892 §. 5, și în legătură cu conculul consistorial din 22 Octobrie, 1896. Nr. 7047. B., prin acesta se publică concurs pentru ocuparea unui post de profesor la seminarul archidieceșan din Sibiu, anume în secțiunea teologică, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Dotațiunea anuală împreună cu acest post profesoral este: în starea provizorie, adică până la întărirea alesului după trei ani de probă, de profesor definitiv: salariu 800 fl. și relut de cuartir 150 fl., ér după întărirea lui de profesor definitiv: salariu 1000 fl., relut de cuartir 200 fl., și după cinci ani de serviciu un adaus cuincuenal de 100 fl., care apoi se urcă tot la alți cinci ani câte cu 100 fl., până la suma maximală de 500 fl.

2. La concurs se admit indiviđi ortodoxi români, cari, având examen de maturitate, au absolvat cu succes bun studiile teologice, pe lângă acesta au făcut cu rezultat bun examenul de cualificațiune profesoral, după regulamentul sinodului archidieceșan din anul 1875, în special din studiile principale grupate acolo în §. 7, punct 2, adică: Morala, Pastorală și Omiletică.

3. Suplicele concursuale sunt a se presenta subsemnatului consistoriu până la 15/27 Martiu 1897 inclusive, instruate cu următoarele documente originale:

- atestat de botez;
- testimoniu de maturitate;
- absolutoriu clerical;
- testimoniu de cualificațiune profesorală;
- atestat despre aplicarea și serviciile de până acum și despre purtarea morală, eventual și alte documente recomandătoare.

Sibiu, din ședința senatului biseriesc, ținută la 22 Octobrie 1896.

Consistoriul archidieceșan.

Străinătatea despre alegerile noastre.

Presa europeană continuă a se ocupa cu alegerile ce tocmai s'au terminat pentru parlamentul nostru.

În numărul ultim al ȋiarului nostru am arătat după unele foi opoziționale magiare cum au decurs aceste alegeri, cari au fost mijlocele cu cari s'a luptat guvernul pentru asigurarea unei victorii atât de strălucite — din punct de vedere material, dar atât de întunecate din punct de vedere moral — și ce impresiune au făcut acelea asupra tuturor acelora, cari nu sunt înrolați în tabăra guvernului, respective în cea a partidei liberale.

De astădată vom arăta după unele foi germane, ce impresiune au făcut acele alegeri în Germania, unul dintre aliații nostri în tripla alianță.

Așa, liberalul „Frankfurter Zeitung” serie:

„Ceea-ce se sêvêrșese în Ungaria la alegeri în privința apucăturilor, presiunilor și a volnicilor, aceea apusenii Europei nici cu cea mai cutezătoare fantăsie nu-și pot închipui. În Ungaria nimic nu există mai corupabil, mai imoral decât alegerile. Nu numai sângele, care curge vale și lasă după sine ură amărită în țără, contribuie la sêlbătăcirea moralității, ci mai cu sêmă aceea procedură legală, care deschide pörtă largă la tôte corupțiunile și silesce direct la siluire morală. Sistemul acesta pôte fi avantajos din punct de vedere politic, dar din punct de vedere moral e un monstru, care dacă va mai susta mult, va produce pustiire teribilă în caracterul poporului.

Votarea publică încă n'ar fi cel mai mare rău, dacă peste tot în țără ar fi ceva moralitate publică, care ar puté împedeca abuzurile ce se comit cu atâta cinism din partea puterei, Baronul Bánffy s'a prezentat ca cel mai mare măiestru în apucăturile electorale; nici nu se aștepta din partea nimênui sê se presenté altcum. Se pôte ȋice, că rezultatul alegerilor a

fost statorit înainte și surprinderile au fost cu totul eschise.

Fie-care alegător a fost prenotat (circa 900.000), pe fie-care l'au lucrat ómenii de încredere a guvernului și banii fondului de dispozițiuni n'au fost cruțați. Cine a avut ceva de sperat ori de temut dela guvern, acela a trebuit sê corțesêscă pentru candidatul guvernului.

Lucrul corțesilor a fost, fără ca sê împingă carul guvernului înainte ori pe acesta sê-l compromită, ca sê facă alegătorilor promisiunile necesare, ér unde promisiunile n'au avut destulă influință, sê câștigue cu bani voturile necesare. În cazul cel mai extrem, sêse folosêscă de forță.

La locul de alegere au pășit în acțiune presidenții alegerilor. Preșidentul alegerii, mult-puțin, își pôte valida influința în favorul candidatului seu simpatie. Sub mii de feliuri de excepționări respinge pe alegători, pe o partidă o strecură iute la urnă, ér cu cealaltă votisêză înspăimêntător de încet.

„Münchener Allgemeine Zeitung” între altele ȋice, că se vor afla la urmă chiar și în tabăra guvernului aderênți de ai partidului poporal.

„Die Zeit” ȋice, că între tôte partidele opoziționale, cel mai urgisit și mai persecutat partid a fost din partea guvernului, partidul poporal, în frunte cu contele Zichy Nándor. Pe aderênții acestuia simplu nu i-au admis la votare. Nimeni nu s'ar fi mirat, dacă alegătorii dați la pãrete ar fi proclamat revoluțiune. Unde nu există drept și dreptate, acolo începe domnia forței. Libertatea electorală în Ungaria de aȋ este de atare, încât din punct de vedere moral, n'am vedé nedreptate într'o revoluțiune deschisă.

La urmă profetêscă viitoriul partidului poporal, carele se luptă pentru ideile creștinismului.

Se declară asupra acestor alegeri și o fôie sêrbêscă „Dnevni List”, carea și ea făcând asemênare între alegerile din Sêrbia, așa precum le pune

la cale guvernul de acolo, și între alegerile dela noi, ȋice, că totuși alegerile de acolo sunt flóre după urechi pe lângă alegerile dela noi în privința corupțiunei, presiunei și a volnicilor.

Va sê ȋică, corupțiune și decădînță morală în tótă viața publică de stat, nicăiri nu există ca la noi.

Nici nu e mirare, când cea mai mare parte a cetățenilor stăm cu mâinile în sin și lăsăm pe cei îndrășneți, dar corupți, sê-și facă mendrele așa după-cum voese și se pretind interesele lor de rasă, de clasă, condițiune și individualie, ér bietul popor n'are conducători destui și la locul lor.

Cestiunea orientală în parlamentul frances.

În parlamentul frances s'a încins o discuție asupra cestiunei orientale. Denis, Cochîn, contele Mun și Hulst au făcut interpelări despre măcelurile, a căror jertfă au cădut mai multe mii de armeni creștini, precum și despre starea actuală a cestiunei orientale. Cochîn și Mun, oratori din drêpta, vêd în cestiunea orientală numai o cestiune curat religioasă, pe care o tractêză numai din punctul de vedere al apărării armenilor creștini. Partea politică a cestiunei abia au atins'o oratorii. Prima dată Cochîn și-a desvoltat interpelația. S'a provocat la tractatul dela Berlin, care prin conclusele lui referitóre la reforme a documentat, că Europa a prevêdut grozavele întâmplări. Însê ce a făcut Europa dela anul 1880? Acesta înzadar vom căuta-o! Istoria universală încă nu a înregistrat suferințe, asemenea cu ale armenilor. Față de ei s'a puresc în modul cel mai barbar, din partea poliției au fost cu ciomege atacați. Femei, copii și moșnegi au fost arși de vii pe lângă consimțământul perfid al guvernului. Înzadar a fost cuvântul consulilor străini. În răspunsul seu Hanotaux recunôște faptele triste și ȋice, că puterile numai în conțelegere pot se întrevină și în privința acesta ele sunt de acord. Noi — ȋice ministrul — ne vom abținé dela ori-ce politică aventuriôsă, reformele însê le vom pretinde energic. În privința financiară și administrativă vom cere, ca reformele sê devină folositoare nu numai pentru o partidă, ci ele sê fie în favorul tu-

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istorie.

(Urmare.)

1711. 1837.

Ținerea Regulilor

Pentru Stăpênii Dobitócilor, seu Păscătorii, când se scot Vitele, spre pășune afară la Părțile dincolo de Cordon.

§. 1.

Precum Tistiile Vănilor trebuie sê aibă cunoștința datelor porunci, a putea împlini slujbele sale, tocmai așa de lipsă este Păscutorilor a se da Reguli pentru cârmuirea sa, și ținerea lor după care dênșii la scóterea afară și aducerea îndêrpt la schimbarea Boletelor, și la scóterea de pășune vor fi datori a se ȋine, din care de sine urmêză: că fiește care Stăpên a Dobitócilor, atât pentru Slugile sale, ce se atinge de știința rënduelilor, cât și pentru călcarea rënduelilor sunt răspundători.

Tocmêla cea mai alêsă, sub care Dobitócele din acêstă Țără se pot scóte la pușune afară dincolo de Cordon este, ca Stăpênii Dobitócilor, cari Familiile sale nu sunt silite a le duce, afară din Țără cu sine, după numărarea și clasificăția Vitelor sale, celor

spre scóterea pășunii, hotărîte, la cuvincioasă Tistie a locului sê se arete spre scóterea Pasului de Vite, numărul, vremea, soiul Vitelor, hotărîrea lor spre ernat, seu erburit, seu îngrășat adevêrat sê o dea înainte, și acest pas cu testimoniumurile dinpreună, despre aceea precum acele Vite, aici sunt acasă puse supt dare, la ceea Tistie sê-l arete, care Boletă de pășune o gătește fiind că supt nici un feliu de pretext fără Pasul Vitelor Boletă nu se va da, că nici scóterea Vitelor nu se va îngădui.

S'au adus Pasul, așa trebuie Păscutorul Vitelor încă afară de acêsta, și despre Vitele sale, acărora număr, felul, soiul și vreme, precum și de lungimea vremii a pășunii adică: mai puțin decât un an seu dóră un an întreg va fi, inseris, seu cu gura sê de în sus, și după fundamentul acestii arătări, seu spunerî, Vitele prin Tisturi de Vămi se vor numără, și Boletele (pentru cari un creițariu bun se va plăti) se vor iscăli, și într'acést chip Stăpênii Vitelor, Vitele sale la cuvincioasă Tistie de Contumație, seu purtătorii de grijă la Cordon a se arăta, și Boletele sale cu Viđa a le lăsa sê se însemne, și așa Vitele sale a le duce preste Graniță va fi slobod.

Dintru acêsta urmêză de sine, precum Vitele spre pășune scóse după regulă trebuie sê se arete la Tistia de Vămă, care Boleturile de pășune îi datóre ale da.

La așa întâmplare totuși stările locului seu alte stări așa ar fi de grele, că fără mare ostenelă,

seu perderea vremii, și vêrsarea cheltuelilor n'ar putea vr'o Tistie a resbate, la așa întâmplare se va îngădui, Turmele Vitelor și preste alt plaiu a le trece la altă Tistie de Vămă unde se va afla în partea aceea. Însê totuși la așa întâmplare Gazda Vitelor trebuie aceste împedecări, și trecerea seu scóterea Vitelor la Vămă cea mai de aprópe a le arăta, și la acêstă Vămă și Declarația după orêndueli sê o arâte înainte. Tistia după acestea întemeiat la acestea va da Bolete de pușune, cu care partea, seu Stăpânul Vitelor la Persónele cele din vreme în vreme, la scóterea Vitelor rënduite sê se arâte, și tôte sê le slobódă la revisie, și numărare.

§. 2.

Ca Păscătorii Vitelor seu Stăpânii în Țără din afară pentru Vitele sale a se putea legitimăli, și la întâmplarea jefuirii, seu păgubirea a putea căpăta rêsplătire, seu despăgubire, trebuie aceea cu pășirea lor afară din Țără prin purtătorii de grijă la graniță rënduiți, seu Vameșii pe spatele Boletelor de pășune a lăsa se scrie numărul și felul Vitelor sale, fiind că de acestea nu le va face despre partea acestii Țeri, seu Stăpênirea acêsta nici un ajutoriu nu li-se va putea da, drept aceea și Pasușurile, și Boleturile, de pășune sê le ȋie bine, și sê pórte grijă de dênsele.

(Va urma.)

turor, a catolicilor, ortodoxilor și musulmanilor. Franța este convinsă despre necesitatea întregității Turciei. Europa va cere de la Sultan îndeplinirea promisiunilor făcute, precum și înfruparea și răspândirea reformelor deja concesse. Va pretinde a se pune capăt presiunilor cu forța, ca temnițele să se deschidă și relele cele mai grave să se saneze. Vor repeta hotărât în fața lui, că existența coloniilor europene este încredințată lui, și că el e responsabil pentru aceea; mai departe, că el e dator a întinde garanțiile liniștei și a păcii publice nu numai la supușii sei, ci și la toți aceia, cari locuiesc pe pământul turcesc. Vor convinge mai departe puterile europene pe Sultanul, că numai politica acésta e loială și dărnă și că numai acésta îi va aduce atât lui, cât și supușilor sei cinst și fericire. Parlamentul s'a declarat mulțămît cu acest răspuns.

Bismarck și Ungaria.

(Reminiscență din 1866.)

Presă europeană de prezent se ocupă cu desvălirile lui Bismarck. Diplomații își bat capul, cum au putut încăpe laolaltă convenția germană încheiată cu Rusia cu alianța încheiată între Germania și Austro-Ungaria. Cu privire la acésta nu e fără interes a se ști, cum a opinat Bismarck despre Austro-Ungaria la 1866.

În resbelul austro-prusian — ca oficer austriac vulnerat — am avut ocaziune a auzi opiniunea lui Bismarck despre Ungaria, și aceea mi-am însemnat-o în jurnalul meu.

Lată fragmentul din jrnal privitoriu la acésta:

Castelul L., 1866, la începutul lui Iulie.

Mulțămîtă lui Dumnezeu!.. Sum vulnerat grav. Bietul suflet acum și-a aflat repaus. Nu vîd mai mult pâlăriile cu pene verzi și nu le aud vorbele lor gîle.

Principele L. a dat peste mine într'un sat și m'a dus la castelul seu. Aici suntem în mijlocul unei păduri și un singur suflet de om nu vine la noi.

Principesa ăia și nîptea stă la patul meu.

*

Castelul L., 1866, la mijlocul lui Iulie.

Bismarck a fost aici; a stat o jumătate de oră la patul meu și mi-a spus lucruri de cari nici presupuneri nu am avut. Lucrul s'a întemplat astfel:

Ieri cu totul agitată a întrat în odaia mea buna principesă L.

— Trebuie să-ți spun ceva, dacă-mi vei promite, că vei rămîne liniștit.

— Totul promit, numai vorbesce, principesă.

— Vechiul meu cunoscut, Bismarck a fost aici, rămîne două ore la noi, așteptă un „domn“ din Viena, cu care vră să vorbească fără a fi bătător la ochi; Bismarck m'a întrebat, cine mai este în castel afară de bărbatul meu; eu i-am spus numele d-tale și că ești greu rănit. M'a întrebat mai departe, că d-ta ești Magiar, și după-ce i-am răspuns afirmativ, astfel mi-a grăit Bismarck:

— Mi ar plăc să fac o vizită vulneratului d-tale, dacă visita mea nu l'ar agita. No, ce ăici la acésta?

— Eu sum cu totul liniștit și voi fi recunoscătoriu lui Bismarck, dacă mă va cerceta.

Principesa s'a depărtat și Bismarck peste câteva minute a stat lângă patul meu, m'a întrebat cu compătimire despre starea în care mă aflu și despre împrejurările în cari am fost rănit și apoi după ore-care pauză a continuat:

— Eu m'am bucurat din inimă pentru învingerile din Italia a armatei austriace eroice; întrîga armată a luat parte la acésta bucurie, pentrucă acum deși luptăm unul contra altuia, nu uităm, că armata austriacă, e armată germană.

La privirea mea isbitore Bismarck continuă:

— Da, nici pentru învingerile noastre nu mă pot bucura pedepplin și departe să fiu mândru pentru ele. Deosebirea între Austria și Prusia e numai aceea, că generalii austriaci fac mai multe prostii, decât ai noștri.

— Un vulnerat — între înferbințeli de rană, am ăis — are ore-cari prerogative și mă voiu folosi de acestea, ca să fac pe nimerite o modestă întrebare: „Cum a putut organiza guvernul conservativ prusian expedițiune în contra lui Klapka și soților lui?“

— Pot răspunde de tot pe față la întrebarea d-tale; expedițiunea a voit să fie numai o demonstrațiune militară pentru neliniscirea liniilor de retragere a dușmanului. Dar nu mi-a trecut prin minte a ațîta revoluțiune în Ungaria. Cunosce mai bine împrejurările, decât să nu știu, că nimeni nu ar pute împinge pe Maghiari la revoluțiune, și încă din diferite cauze.

O națiune numai atunci pîte prinde arma în contra guvernului seu, când nu are nici un prospect, că și va ajunge scopul pe cale pacinică.

Maghiarii și au pregătit deja terenul pentru o viitoare înțelegere cu Austria; continuitatea dreptului lor li-e recunoscută, încheierea pactului deja e numai cestiune de timp. Afară de aceea pasivitatea, ce a inaugurat Francisc Deak, e o armă cu două tășuri. O națiune, care a observat o finută pasivă în decurs de mai mulți ani, aceea în multe privințe a slăbit și nu-și pîte validită imediat toate puterile, precum cere revoluțiunea. Ar fi fost o sinamăgire din partea, dacă aș fi contat la o revoluțiune în Ungaria: acésta o am și ăis pe față lui Klapka și celorlalți domni, și nu le-am făcut nici o promisiune pentru viitoriu. De totul numai atîta le-am promis, că voiu nisui într'acolo, ca uniunea personală între Austria și Ungaria să o primescă și dinastia ca basă la pact. Nimic altceva.

(Bismarck și-a și ținut promisiunea. Uniunea personală cu Ungaria a fost unul din punctele preliminarilor de pace dela Nikolsburg, cari au fost substernute și lui Napoleon III pentru privire, carele înșepunctul acesta de pace, ca contrar intereselelor Franciei, l'a sters afară cu mâna sa proprie).

— Cu uniunea personală — am observat — monarhia ar înceta de a fi putere mare.

— Aceea într'adevăr s'ar întempla — răspunde Bismarck, — dacă maghiarii n'ar înțeleg, că susținerea rassei magiare stă în strînsă legătură cu poziția de mare putere a monarhiei. Nu se pîte presupune, că înțeleptul Francisc Deak și ceilalți bărbați de stat magiari să nu fie pe aceea, ca uniunea personală să nu o modifice în aceea direcțiune, care face posibilă susținerea de mare poziție a monarhiei; cel mai bun sprijin al magiariilor în contra invasiunei slave, se află în poziția de mare putere a monarhiei; cu descompunerea acesteia, maghiarii ar comite o sinucidere.

Dar și Prusia are mult interes, ca monarhia să-și pîte susținea poziția de mare putere. Austria și Prusia fie care are deosebită misiune de împlinit în interesul germanismului; Prusia, ca putere conducătoare trebuie, să creeze unitatea Germaniei; ér Austria, ca aliatul Prusiei, trebuie să apere interesele germanismului în Orient și oa o legătură între aceste două să impedeze ciocnirea slavismului cu germanismul.

— Ar fi cu puțință — strigaiu mirat — când se vorbesce, că Exelenția Ta voescce mai iute ori mai târziu să încorporeze Austria la Germania?

— Știu, că așa se vorbesce, dar acesteia nici un bărbat de stat nu-i pîte da creșmînt; aș fi copt pentru casa de alienați, dacă m'aș ocupa cu o astfel de întreprindere. Cu pășirea Austriei afară din confederația germană s'a făcut numai primul pas pentru unitatea Germaniei. Vor trece ani, până când va pute Prusia ca putere conducătoare să creeze și numai după forma externă unitatea Germaniei; ér la aceea se recere un jumătate de secl, până ce va sta pe base atît de tari, pe cari să nu le mai pîte cineva clăti. Eu am murit deja de mult și următorii mei vor avé încă destul de lucru, ca să întărescă bazele unității Germaniei. No, mai presupui despre noi acel plan nebun, că prin anectarea Austriei ne-am aduce pe grumazi patruspredece milioane de slavi? Dar prin acésta tocmai opera unității ne-am periclitat-o și am lucra contra celui scop, care ne-a silit la răsboiul în contra Austriei. Cu cât e mai puternică monarhia D-Vostră, cu atît e mai bine pentru noi, pentru-că mai iute ori mai târziu alianță de apărare și atacare trebuie să se încheie între Austria și Germania, ca a uneia ce stă în interesul ambelor puteri. Eu sperez, că Ungaria, dacă își va redobândi independența sa, va reținé în Austria de a se amesteca în afacerile interne ale Germaniei și-și va pricepe corect misiunea sa în Orient. Sub acésta înțeleg, că Ungaria va fi conciliantă față de slavii ungari și se va nisui, ca să le apere interesele în cadrele statismului magiar. Ar fi mare greșală, dacă maghiarii ar năvăli asupra naționalităților. Ei nu au lipsă să-și magiarizeze cu forța, pen-

tru-că în toate privințele stau atît de sus asupra lor, încât rolul conducător din nici o parte nu li-se va pute ataca.

Aci a întrat principesa și a ăis: El a venit și așteptă în salon.

Bismarck s'a ridicat repede, 'mi-a strîns mîna și s'a depărtat. Ér eu atît de mult m'am mirat, încât nu prea am știut, că toate acestea au fost vis ori realitate.

Contele Nicolau Bethlen jun.

(„Alkotmány“.)

Noutăți.

Avansări în armată. Cu 1 Nov. n. au fost avansați în armată comună următorii Români: La infanterie: la rangul de locotenent-colonel: Bogdan Romanic, reg. 98, Leopold Popovici 11; căpitani cl. I.: Iuliu Beran 55, Iuliu Malina 79, Nicolau Marcu 34; Ioan Stăcel 90; locotenenți: Teodor Verdă 1, Ioan Pădure 2, Vespasian Tarangul 68, Coman Bêrs 83, Emil Sobota 4, Aurel Broștean 64; sublocotenenți: Teodor Sbărcea 7, Traian Bulbuc 88, Constantin Dimic 86, Teodor Malina 80, Vasile Popescu 27, Silviu Cătean 81, Aurel Păcală 5, Alexandru Căndrea 97, Octavian Grecul 75, Ioan Vințelariu 7, Iosif Șindelar 76, Paul Paul 44, Iosif Beran 86 și Iacob Brîndușianu 73. La vînători: la rangul de locotenent: Adrian Napoleon 3; sublocotenent: Virgil Bianu 10. La pionieri: la rangul de sublocotenent: Eduard Lacom 6, Eugen Pelinar 5, Hermil Cosmuța 12. La corpul medicilor militari: la rangul de medici de regiment cl. II.: Mihail Pop, Victor Corbul, Iacob Făgărășan. La administrație: la rangul de sublocotenent: Aurelian Cadariu. La honvezime au fost avansați următorii: la rangul de căpită cl. I. Teofil Vătășan, reg. 24, Gavril Băndu 21, Nicolau Literat 17, Ivan Prusac 25, medici militari: Dr. Elia Beu și Romul Marcu; la administrație: sublocotenent: Stefan Fodor.

* * *

Un premiu regal. În viitoare sesiune a Academiei Române se va anunța un premiu de 10,000 lei oferit de Regele Carol pentru cea mai bună lucrare asupra istoricului răsboiului ruso-româno-ture din 1877-78.

* * *

Banii cei vechi. Atragere luarea aminte a publicului român asupra împrejurării, că banii cei vechi de câte 10 cr. (bancuțele seu pîțele) mai umblă numai până la 31 Decemvre st. n. a acestui an. Până la acésta ăi ei pot și trebuie să fie primiți ori unde în comerțul privat. Dela 31 Decemvre încolo și până la sfîrșitul anului viitor 1897 vor mai pute fi schimbați numai la oficiile de dare' ér după aceea piesele de câte 10 cr. vor mai pute fi schimbate până la finea anului 1898 numai la cassele de schimb din Sibiu, Clusiu, Timișora, Dobrița etc. — Banii de hîrtia de câte 1 fl. nu mai pot fi schimbați numai la cassele de schimb amintite și

Iedera.

de

André Theuriet.

Đilele trecute, pe când sôrele se coborea spre asfințit, rătăcem pe câmpia ce se întinde în lungul malului mării. Eram cu prietenul meu Iacobus. Pe pajiștea bogată zăceau sătule niște vaci grase; monotonia câmpiei nu era conturbată de nici un arbore. În iarbă unde și unde pînele roșietice ale tufișelor de fragi se scaldau în razele sôrelui ce asfințea, încolăcite de via de iedera și adumbrite de florile ei albastre.

— Atât mi-e de dragă iedera, ăise Iacobus, și cu voluptate sorbea dulcele miros al iederei; — aceste floricele mlădioșe, subțirele, sunt ca ochii albaștri ai unei fetițe; mirosul lor e plăcut și îmbătător, ca începutul de amor. Sunt mirosuri, cari într'un mod miraculos ne evocă în memorie cu deosebire o anumită vîrstă. Mirosul iederei mă răpesc în anii juniei mele și-și mi deșteptă în suflet cele mai dulci césuri din vîrsta mea de douăzeci și cinci de ani.

Pe timpul acela am primit aplicație în ministeriul de agricultură, ca oficial supranumărari.

Deocamdată m'au încredințat cu subștituiri. Decă vr'un oficial primia concediu, decă se bolnăvea careva, eu îi conduceam oficiul. Situația mea sêmăna în multe privințe cu aceea a unei paseri pribegitoare: acésta sbôră de pe o ramură pe cealaltă, ér eu umblam din oraș în oraș să substituiesc. Dar îmi era dragă viața, și ca unui june îmi plăcea variația. Apoi peste tot locul, unde substituiam, mă primiau cu prevenire, și ca pe un om nou mă îngrijiau în ruptul capului.

Intr'o ăi din Septembrie am primit ordin, să plec la Charroux, să substituiesc un cassar, care a fost transferat nu de mult în un alt oraș și care a plecat, fără să-și aștepte succesorul în oficiu.

— Ian auzi frate! îmi ăiceau prietenii, — oficiul e în vacanță, și tu ai cele mai splendide prospecte.

Pentru un om supranumărari, care trăesce numai din speranțe frumôse, a fost la tot casul un prospect încuragator. Tatăl meu deasemenea raționa în acest chip, pentru că în gară numai cincișeci de franci mi-a dat ca spese de drum. Am plecat deci la noua stațiune, avînd punga gîlă, dar cu atît mai multă speranță în inimă. Pe atunci mijlocele de comunicație erau încă puțin co-

mode. Până în Civray am călătorit cu posta, dar când am ajuns aici, trăsura din Charroux spre cea mai mare indignație a mea plecase deja. Mi-am continuat deci calea jos. Eram pedestraș bun, de trei mile nu mă prea spăriam. Cu pași repeși călcam prăvosul drum de țără. Printre nourii, ce intunecau vîzduhul abia din când în când se străcura câte-o rață de sôre, luminând pajiștea umedă și floricelele înrouate ale iederei, ce umplea câmpia. Pe cale nu m'am putut reținea, să nu rup din florile aceste frumôse, ce te slăveau cu mirosul lor dulce, așa că la sôre eram acoperit de o mulțime mare de flori.

Biroul era într'o casă veche, în mijlocul unei grădini frumôse. Intrau cu scumpa mea sarcină de flori. Era acolo cassariul, care resfoia cu grabă prin jurnale și prin acte. M'am prezentat. S'a sculat vesel, și m'a bineventat în chipul următor:

— Domnul meu! Te așteptam cu nerăbdare, pentru-că cu posta dela trei ore trebuie să plec. Transportarea bagajelor trebuie să o încredințez acum numai nevastei mele. Eu o să-ți predau oficiul îndată.

Domnul Davril, așa se chema cassariul, era un bărbat tînăr, mic, cu un exterior bolnăvicios, avea nisce ochi surii cu o privire obosită. După predarea socotelilor mi-a

întins o cîlă împestrițată cu numeri lungi.

— Acésta — ăise — este inventariul despre mobilele din birou, cari succesorul meu e dator să le iee în primire. Dar vremea trece, și d-ta m'ai deobliga mult, decă ai fi atît de bun, să-mi achitezi prețul lor. Nu e mare, numai o sută douăzeci și cinci de franci. Succesorul meu o să-ți restituie.

O sută douăzeci și cinci de franci! Și eu numai cincișeci aveam în buzunar.... Sudori reci mă treceau, și-mi era par că rușine să tridez situația miseră a pungei mele. În perplexitatea în care mă aflam, m'am hotărît să resping simplamente primirea mobiliaturei, să nu-o plătesc, căci onorabilul succesor în oficiu pîte să mi-o lase pe cap. Așa am făcut, și după-cum se întempla cu privilegiuri de aceste torturătoare, m'am exprimat cam stângaci, cam grosolan. Cassariul a rămas ca trăsniț, își mușca necontentit buzele cu indignație.

— Nu pricep ținuta domniei tale, bolborosi înădușit; — ăsta e obiceiul la predarea tuturor oficiilor; prevenire colegială, care nimeni nici odată nu-i pricinuesce neplăceri.

(Va urma.)

la monetăria centrală de stat, dar și aci numai până la finea anului viitor 1897.

Nouă confesiune — izraelită. Din incidentul introducerii legii despre liberul exercițiu al religiunii, între Jidanii inteligenți din Budapesta s'a pornit o mișcare pentru înființarea unei nouă confesiuni religioase. Acesta se va numi „Liberul Izrail”. Scopul ei este de a reforma cu totul religiunea mosaică, scutind afară din ea toate inovațiunile timpului prin cari iudeii s'au separat cu totul de ceealaltă parte a omeniei și a introduce obiceiuri, cari fac posibilă și altor nămurii intrarea în acest nou Sion. Liderul principal însă este, ca s'ă introducă limba magiară ca limbă la serviciu divin. În fruntea mișcării s'a pus fostul prim-rabin ardelén Dr. Kondor F. József. — Nu-i vorba, nu i rău ofert pentru Magiari. Jidovii le vor da magiarilor lege, ăr magiarii jidovilor limbă, și apoi ambii se vor numi „Liberul Izrail” și nu „I. Árpád” ori „I. Magyar”. Și cine a câștigat? De sigur, că nu Magiarii.

Necrolog. Sâmbătă, în 7 Novembre a. c. st. n., a repausat în Mureș-Cueșdiu: *Ved. Anastasia Sándor n. Branea*, membră pe viață a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, — proprietăresă și preotă, în al 59-lea an al vieții și al 19-lea a veduviei. În mormântarea a avut loc luni în 9 Novembre a. c. st. n. la orele 9 a. m. în cimiterul gr. ort. din Mureș-Cueșdiu. În veci amintirea ei!

Correspondență particulară

a „Telegrafului Român”.

Brașov, 23 Octobrie, 1896.

Domnule redactor!

Grație politice fără cap și fără codă de pân' acum, am ajuns, noi românii, într'un chaos, care-l întrece și pe al lui Ovid din Metamorfose. Nu mai scie bietul român, ce se facă și încărău se apuce. Conducătorii noștri, așa diși naționali, s'au cufundat; — întocmai ca și nevasta aceea, care se trezise fără voia ei în fundul unei fântâni seci și de acolo îi făcea în mână bărbutu său, strigând în gura mare, că tot ea e mai mare în casă.

Nu mai orbul nu pôte vedea și numai hăbăucul nu pôte pricepe critica situație, în care am fost împinși.

Și cu toate acestea trebuie să te miri, că după atâtea triste experiențe, după atâtea catastrofe, care de care mai bôcănă, tot nu le vine omenilor mintea la cap, ca să înțelegă odată, că calea bătută de 15 ani de zile este cât se pôte de greșită.

În împrejurările grele, în care trăim, ne a mai rămas numai biserica, singurul stâlp, în giurul căruia ne putem încă întruni și sfătu, singurul teren, pe care ne mai putem mișca.

Totă lumea ăr trebui, să fie convinsă, că singură biserica, ca și până acum, așa și de aici înainte pôte fi: scăparea noastră națională.

Și cu toate acestea: Să face ceva pentru acest unic asil al neamului nostru? Este interes, iubire și căldură pentru ea? Este disciplina necesară, care s'o pôtă întări și ridica? — Nici vorbă.

Avem în Sibiu o fôie bisericească: — Este ea pusă în curent cu tot, ce se petrece în arhiepiscopie? Își împlinește ea chemarea, d'a fi un bun mijlocitor între centru și provincie? — Nu. Nu, pentru-că cei din provincie își vâd de daraverile lor particulare și nu-și mai bat capul cu indispensabile legături, care trebuie să existe între centru și ei.

Biserica noastră ortodoxă fără disciplină și fără legătură nu-și pôte îndeplini chemarea: De a salva neamul românesc.

Conduc de aceste idei, dle redactor, vrâu, să Vă raporteze asupra unor cestiuni de caracter local, de sigur nu fără interes pentru toți fii, cari își iubesc biserica lor.

Frumosul nostru Brașov de vre o 4 luni de zile a trecut printr'o agitație continuă.

Cu 1 Iulie începând, după-ce s'a publicat concursul pentru întregirea parohiei a III-a dela biserica sf. Nicolae, cu deosebire

suburbul Scheiu a fost într'o mare febrere. Dar nu numai Scheiul, locuit de parochienii amintitei biserici, ci orașul întreg era interesat, să vadă cum se va termina alegerea de paroch.

Mai curios este, că Românii din Brașov, chiar și cei, cari n'au avut drept de vot, erau împărțiți în două tabere, cărora nu le a lipsit și coloritul politic.

Într'o tabără puternică erau fruntașii actuali dela biserica, încunjurați aprôpe de totă inteligența română, care avé drept de vot; ăr în ceealaltă tabără erau malcontenții, pe lângă cari s'au grupat și câțiva negustori fără drept de vot. O spun acesta, ca să caracterizez încâtva situația. Nostim e, că unul dintre acești negustori fără vot era la băi în străinătate și atât interes a dovedit pentru alegerea de paroch, încât de acolo i-a scris servitorului seu, care avé drept de vot, să nu voteze cu candidatul omenilor dela putere dela biserica sf. Nicolae, căci, dacă va vota, îl dă afară din serviciu... tot un fel de fanflé, dușmanul substantivelor.

Ar trebui, dle redactor, să scriu o carte întrégă, ca să amintesc tot, ce am auzit eu dela 1 Iulie până la 18 August, când a fost ziua de alegere. Fel de fel de interese materiale, politice, de ambiție, de răsbunare etc., se ciocnesc, când e vorba să-și dă omul votul seu. Fel de fel de mijloce se aplică ca să se pôtă obține majoritatea.

Sunt însă mijloce permise și nepermise. Malcontenții bunăoră, cari au pus cestia pe aut — aut și cari au și rămas în mare minoritate, au folosit și mijloce, pe cari — în interesul moral al poporului din Scheiu, — trebuie, să le dau și publicității.

E cunoscut, dle redactor, că mulți dintre omenii noștri din Scheiu sunt muncitori chiar și pe la străini. Malcontenții s'au adresat cătră stăpânii lor și i au rugat, să le porunciască, ca să voteze cu candidatul minorității. De aici a provenit, că Sași, Unguri, ba chiar și Jidani au poruncit servitorilor lor, să voteze cu candidatul malcontenților. Cestia acesta a mers atât de departe, încât părintele protopop Vasile Voinea, îngrijat de caracterul poporului din Scheiu, a trebuit s'o spună în sinodul electoral: Că adevă acum 50 de ani alegeau Sașii dela magistrat preoți la biserica Sf. Nicolae, ăr acum au ajuns, să ne aleagă preot Jidani etc., cuvinte, cari erau aprôpe, să revolte poporul contra filosemiilor.

Astfel de mijloce trebuie înfierate și în publicitate, ca să încete odată pentru totdeauna. Auzi acolo: Jidanii să pună preot românesc?!

Unii dintre malcontenți au cumpărat voturile chiar și cu bani (1, 3, 5—10 fl.). Aici însă spre onôrea parochienilor, trebuie, să accentuez, că aceștia au fost la înălțimea lor. Nu și-au vândut sufletul, — cum se exprima ei, — ci au votat după conștiința lor, fără să se atingă de bani.

Amintesc și acest mijloc în publicitate, ca să-l înfierez după cum merită, pentru-că ce ne om face noi în viitor la alegeri de altă natură, când omenii noștri din popor și-ar vinde conștiința lor națională pentru 1 sau 2 floreni?

Mijlocele acestea condamnabile au fost răsbunate prin ele însăși, pentru-că au avut tocmai efectul contrar.

După-ce dl Dr. Saftu și-a ținut predica *) de candidat în 18 Iuliu v. a sosit și ziua de alegere — 18 August. În această zi s'a manifestat laudabila conștiință a alegătorilor. Aceștia nu s'au lăsat seduși nici de sași, nici de unguri, și cu atâtea mai puțin de jidani, nu s'au lăsat seduși nici de paralele Judei, ci și-au dat votul după conștiință, astfel, că din 483 de alegători prezenți, 391 au votat pentru Dr. Saftu și abia numai 92 pentru contra-candidatul Ioan Prișcu. Majoritatea prin urmare e de 299 de voturi, nu tocmai neînsemnată.

În urma acestei teribile înfrângerii te-ai fi așteptat, ca malcontenții să fie consternați și să tacă. Ei însă din contră: Și-or luat refugiu în pamfletul magiar din loc, la diarul „Brassói Lapok”, și acolo, în mai multe rânduri, și-or depus malițioasele lor observații injuste, pline de calumnii la adresa candidatului ales, a partidului triumfător, ba chiar și la adresa Excelenței Sale. Vă aduceți

*) Predica o publicăm de altădată. Red.

aminte, dle redactor, că într'un număr al prețuitului diar, care-l redigiați, ați fost singur silit, să stigmatizați malițioasă lor procedură. Apoi nu este acest mijloc revoltător?!

Auzi acolo: Să te plângi în gazete străine, plane magiare, despre afaceri curat bisericești? — Ce fii rățaciți și de biserica și de neam!...

De rușine, și pôte sciind din capul locului, că în fața unei majorități atât de imposante protestul n'ar avé nici un înțeles, ei n'au mai protestat.

Am lăsat anume, dle redactor, să trecă mai întâi alegerea de paroch prin toate forurile competente bisericești, ca să nu prejudiciez; de altfel de mult Vă raportam despre această cestiune.

(Va urma.)

Lipsca, în 7 Novembre 1896.

Deschiderea seminarului român din Lipsca.

Mercurea trecută a fost o zi de sărbătoare pentru Românii din Lipsca. După trei luni de vacanță seminarul românesc din Lipsca s'a deschis ărăși, s'a deschis într'un mod vrednic. Ce este acest seminar? Este un loc unde se muncește serios pentru cunoștința limbei românești. Și nu este ușor munca acesta. Filologia română este aprôpe cu totul necunoscută, se asemănă cu un câmp mănăs dar nelucrat, pe care au crescut până acuma numai spini și mărăcini. S'au cercat deja mulți să cultive acest teren și avem și noi românii destui bărbăți, cari pôtă numele de filologi, cu drept seu fără drept. Mie, Șincai, Maior și Cipariu, ătă cele 4 nume cari au întemeiat filologia română. Și munca lor a fost o muncă de uriaș. Lor le-a succedat să lase brazde largi pe câmpia filologiei noastre. O țintă sântă au avut toți 4, să arete prin limbă originea noastră, și inspirați de acest ideal au lucrat cu puteri îndoit și — le-a reușit să arete ce au voit. Ei nu s'au mulțumit să rupă mărăcinii și spinii din rădăcină, ci au săpat încă adânc în pământ, voinde să afle acolo o comoră.

Dela ei încôce cei ce au făcut filologie românească au apucat o cale greșită și în loc să ajute, au stricat. Au fost de acei, cari în setea lor de a a comori ascunse sub acest pământ, s'au înșelat pe sine și pe străini și au ascuns ei înșiși aur pentru ca mai târziu să îl afle tot ei. Așa au lucrat Laurian și Massim și atâtea alții. Ei au uitat, că nici un pământ nu ascunde sub el numai comori, au uitat că aurul e greu, însă nu-i tare și că trebuie și bronz și fier pentru ca temelia unei limbi să fie trainică, ăr cine aurește cu deasila fierul, se dă de gol, căci timpul șterge lustrul și în locul lui ese rugina. După munca acestor bărbăți, terenul era brăzdat, însă nu lucrat. Și acuma nu se recerea o muncă cu un plug electric, seu chiar spiritistic, ci era trebuință, truda grea, de a săpa cu mâna tot întinsul acest teren.

Și Dr. Weigand și seminarul român, pe care îl conduce, sunt aceia ce seversesc această muncă anevoioasă. I-am auzit pe mulți bătându-și joc de cei ce muncesc cu anii la o singură literă. Dar mulți sunt huliții în lumea asta! Uite, așa cu încetul, cu sapa, scormonind pământul, a succes celor dela seminarul român să afle bucățile de aur, cari puse la un loc fac mai mult decât comora aflată cu ușurință la început!

După 3 luni de tăcere răsună dar ără melodioasă limbă arminescă (macedo-română) în sala seminarului român. După câteva ore de cântare prin texte vechi, partea științifică se sfârși și dl Dr. Weigand ne invită la sine, unde simpatica D-sale soție ne pregătise un ospet. Acestă serată fu cât se pôte de animată. Printre limba de conversație germană resunau pe ici și colo vorbe românești, ca susurul unui isvor printre freamătul codrului. Și aceste vorbe erau în mare parte rostite de străini. Deși nesiguranța se întrevedea pe alocurea în graiul lor, deși sunetul i și încă nu primiseră întru toate acel timbru neaș românesc, care le caracterizează, totuși își era mai mare dragul auzindu-și limba ta vorbită de o gură străină.

Șirul toastelor îl începu gazda căsii, salutând pe membrii valachi (între cari 2 doctori în limba română) pe cei noi (1 englez, 1 german și 2 români) și în locul prim pe dl Dr. Thalmann, care cu 2 zile înainte depusese cu succes doctoratul cu studiul prin-

cipal: Româna, și era al 7-lea dintre cei ce au depus examenul de doctor din limba română în acești 3½ ani, de când există seminarul român. Pentru cei ce l'au auzit vorbind pe dl Dr. Weigand nu e lucru nou modul D-sale de a vorbi. Nu afi în discursurile lui floricele de stil, nici frase oratorice, cari mie totdeauna îmi fac impresia nesincerității, nici frase goale, ci ceea-ce spune e scurt, însă cu simbur, sunt vorbe gândite de o minte sănătoasă și simțite de o inimă caldă.

La acesta răspunse dl Dr. Thalmann, mulțamind dlui Dr. Weigand, care nu i-a fost numai profesor, ci și părinte și închină paharul în sănătatea dlui și a d-nei Weigand.

Al 3-lea toast fu ținut de dl S. Pușcariu. Într'o frumoasă limbă românească, înțetă pe alocurea de humor arată însemnătatea institutului, impresia ce o face la noi românii și golesce paharul în sănătatea tinereii copilete a dlui Weigand: Elfriede, ca cea mai nouă filo-română, „căci”, ăce d-sa, „cine se nasce din părinți cu așa simpatii față de români, nu va fi nici-odată dușmană nămului nostru.”

La acesta răspunse dl Dr. Weigand, într'o lungă și frumoasă vorbire, în care ne arată calea ce noi ca tineri români avem să apucăm, când vom întra odată în viața practică. „Iubesc poporul român”, sfârșește D-sa, „căci i-l cunosc. Am fost la românii din Macedonia și nu i-am putut iubi, căci nu țin la limba lor, am fost la românii din Banat și Transilvania și am vâdut cu câtă sfințenie ține cel din urmă țeran la limba și obiceiurile sale, pentru care ar fi în stare să se jertfescă. De aceea i-i iubesc, și pentru țeranul român golesc paharul meu!”

Șirul vorbirilor îl încheiă dl Maghețiu, ridicând paharul în onôrea dlui Dr. Weigand, a căru merite le arătase în decursul discursului seu.

După aceea trecurăm în salon unde mai petrecurăm câteva ore plăcute. Punctul de culminație și-l ajunse petrecerea, când gentila d-nă Weigand se aședă la pian și cântă: „Deșteptă-te române!” Din toate pepturile românești și neromânești răsună imnul nostru național cu o însuflețire rară.

Când plecarăm acasă, îmi resunau încă mult timp în urechi melodișele părți ale acestei cântări atât de iubite de ori ce român și atât de frumoase, mai ales când o auzi în străinătate!

Seminaristul.

Din public. *)

Mulțamită publică.

În 18/30 August a. c. sa arangiat din partea juniei studișe române din Sighisôra și jur o producțiune teatrală împreună cu dans în favorul reparării santei biserici gr. or. române din Sighisôra. Cu această ocaziune a încurs un venit brut de 108 fl. 50 cr. Din care sumă subtrăgându-se spesele de 92 fl. 83 cr., a rămas un venit curat de: 15 fl. 67 cr.

Petrecerea a fost cercetată preste așteptare, de un public numeros românesc, poporul și inteligență.

Prelângă tacele de înțrare, au mai binevoit a contribui domnii marinimoși mai jos însemnați cu următoarele supresolviri:

I. B. Teutsch, comerciant 5 fl.; Zaharie Ganea, preot 2 fl.; George Negru 1 fl.; Rușan, proprietar 1 fl. 50 cr.; Ioan Moldovan, protopr. gr. cat. 1 fl. 50 cr.; Ioan Haller, ingineriu 2 fl. 50 cr.; Teodor Mossora, ampl. la jud. cerc. 50 cr.; N. Todor, amplotat 50 cr. — Suma suprasolvirilor: 14 fl. 50 cr.; 188 bilete de înțrare a 50 cr. = 64 fl. — Suma totală = 108 fl. 50 cr.

Subscriși în numele comitetului arangiator venim a ne exprima și pe calea această profunda noastră mulțamită, atât marinimoșilor domni suprasolvenți cât și numerosului public pentru sprijinul binevoitor.

Despre cea ce rugând pe Onorata Redacțiune să binevoască a face notiță în unul din N-rii procsimi ai prețuitului nostru diariu bisericesc „Telegraful Român”.

Suntem ai Onoratei Redacțiuni: Sighisôra, în 20 Octobrie 1896 v.

P. Pinte, președinte.

Titu Perția, cassar.

*) Pentru cele publicate în rubrica această redacțiunea nu e responsabilă.

